

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Zacharia 4
Middagdienst

Broeders en zusters,

1. **Votum**
2. **Zegengroet**
3. **Zingen : Psalm 108 : 1 en 2**
4. **Gebed voor de opening van het Woord**
5. **Schriftlezing : Openbaring 1**
6. **Zingen : Psalm 143 : 1 en 9**
7. **Tekst : Zacharia 4**
8. **Zingen : Lied 241 : 2 en 3**
9. **Lezing van formulier III voor de bediening van de heilige doop**
10. **Halverwege het formulier het zingen van Gezang 179b**
11. **Voor de bediening van de doop zingen Gezang 161 : 1 en 2 (piano)**
12. **Na de bediening van de doop zingen Gezang 161 : 3 en 4 (piano)**
13. **Dankzegging en gebed**
14. **Slotzang : Gezang 103 : 1, 4 en 6 (GK 27)**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

Nog niet zo lang geleden was ik bij een oudere broeder en zuster uit de gemeente op bezoek. Mensen die met overtuiging lid zijn van onze gemeente, maar die toch ook wel hun vragen hebben bij ons kerkelijke leven. Nu denkt u misschien: “O, nee, niet weer allerlei kritiek en allerlei dingen die aangepakt moeten worden, maar die we in de praktijk toch niet of maar gedeeltelijk van de grond kunnen krijgen.” Als u dat denkt, dan zult u zich juist goed kunnen vinden in de kritiek van deze broeder. Hij zei: “Elke zondag bidden we voor de vergeving van onze zonden. Ook bidden we elke zondag voor de vernieuwing van ons leven door de kracht van de Heilige Geest. Maar de daarop volgende zondag bidden we wel opnieuw voor de vergeving van de zonden van de afgelopen week. Maar waar blijft het dankgebed voor de vernieuwing van het leven, zoals de Heilige Geest ons dat heeft geschonken? Waar blijft het dankgebed? Waar blijft de dankbaarheid?”

Heeft de broeder hier niet een punt? Staan we in de erediensten wel genoeg stil bij wat de Here ons geeft? Staan we in onze onderlinge gesprekken wel voldoende stil bij wat de Here ons als gemeente aan zegeningen geeft? Als er in de gezinnen over de kerk wordt gesproken, wat is dan de toonzetting? Is die toch vooral kritisch waarbij we de vinger op de tekortkomingen leggen of overheerst een toon van dankbaarheid? Zien we het goede nog of zien we toch vooral wat er niet deugt? Ik vrees dat we in de kerken wel veel oog hebben voor onze tekortkomingen, maar te weinig oog hebben voor al het goede dat de Here ons geeft. We zien wel onze zwakheden, maar zien we ook onze sterke punten.

Nu geloof ik niet dat dit meer is dan een typisch vrijgemaakte trek. We komen het in de hele breedte van onze samenleving tegen. Het geklaag op de overheid, politie en justitie, de zorg, de scholen is allemaal niet van de lucht. Terwijl het overgrote deel van de wereldbevolking maar wat graag met ons zou willen ruilen. Er zijn mensen die vechten om in de vrijheid te mogen leven waarin wij mogen leven. Velen zijn jaloers op onze politie en justitie die toch nog altijd dienaren van de wet en recht zijn. We hebben een hoogstaande zorg in ziekenhuizen, een overvloed van mogelijkheden voor scholing van kinderen en nascholing voor volwassenen. En toch wordt er steen en been geklaagd. Maar of het nu iets typisch Nederlands is of iets typisch vrijgemaakt, het doet er uiteindelijk

niet zoveel toe. Want hoe je het ook wendt of keert, het is in ieder geval weinig geestelijk. Want een kerk die onvoldoende oog heeft voor al het goede dat God haar geeft door de Heilige Geest, geeft God niet de eer die Hem toekomt. Een dergelijke kerk leeft ook beneden zijn stand. Een dergelijke kerk leeft eerder vleselijk dan geestelijk. En die kerk zal daardoor ook weinig werfkracht hebben. Want als de leden van die kerk zelf al vol kritiek zijn op hun kerk of het gevoel hebben dat het allemaal niet veel voorstelt, hoe zullen ze dan bij anderen het verlangen kunnen wekken om het geheim van het evangelie te mogen leren kennen en deel uit te gaan maken van de kerk van Jezus Christus?

Ik mag u deze middag het Woord van de Here bedienen onder het volgende thema:

De voortgang en voltooiing van de bouw van Gods huis op aarde.

We letten daarbij:

- 1. Op de Heilige Geest als de drijvende kracht achter dit werk,**
- 2. Op de mens als de arbeider in dit werk.**

We letten dus eerst op de Heilige Geest als de drijvende kracht achter de voortgang en voltooiing van de bouw van Gods huis op aarde.

Als u aandachtig hebt meegelezen dan is de kans groot dat de tekst vele vragen bij u heeft opgeroepen. Zoveel, dat ze lang niet allemaal in deze preek beantwoord kunnen worden. Nu had ik er voor kunnen kiezen om dan maar een gedeelte van het hoofdstuk te pakken, maar dat zou het nadeel hebben dat het geheel van het visioen te weinig uit de vers zou komen. Terwijl juist in het geheel van het visioen de blijde boodschap zit voor Zacharia en het volk Israël.

U heeft zich misschien tijdens de inleiding afgevraagd af wat dat allemaal te maken heeft met Zacharia 4? In het visioen dat ons beschreven wordt in Zacharia 4 staat een kandelaar centraal. Een kandelaar die geheel van goud is gemaakt en die zeven lampen heeft. Die lamp doet onze gedachten uitgaan naar de zevenarmige kandelaar die Mozes moest laten maken en die een plek moest krijgen in het Heilige van de tabernakel. Er is wat discussie onder geleerden over de precieze lezing van de Hebreeuwse tekst en daardoor vinden we in de NBV een omschrijving van de lamp die anders lijkt dan de kandelaar zoals we die kennen uit de tabernakel. Toch zijn de meeste geleerden het er wel over eens dat we bij deze kandelaar moeten denken aan de kandelaar uit de tempel van de Here. Naast de kandelaar is de olie het tweede belangrijk element in het visioen. Za-

charia ziet zeven toevoerbuizen voor olie. Hij ziet een oliereservoir en hij ziet olijftakken waaruit de gouden olie loopt waardoor de kandelaar wordt gevoed.

Laten we met die olie beginnen. Deze olie verwijst naar de Heilige Geest en zijn werk. Door de hele Bijbel heen zien we een verband tussen de Geest van God en de olie. De olie waarmee de profeten, priesters en koningen werden gezalfd, was olijfolie. Deze olie bracht glans over deze mensen. De olie drong door de huid in het lichaam van de gezalfde binnen. En zo neemt de Heilige Geest bezit van de gezalfde. We lezen dan ook vaak dat de gezalfde begon te profeteren of dat de Heilige Geest bezit van die persoon had genomen. De Heilige Geest is de drijvende kracht van God op aarde. Hij gaat van God uit en Hij brengt tot stand wat God op aarde wil volbrengen. Als met Pinksteren de Heilige Geest in het midden van de kerk van Jezus Christus wordt uitgestort, is zijn aanwezigheid niet alleen hoorbaar in de geluid van een enorme wind, maar is hij ook zichtbaar in de aanwezigheid van tongen van vuur die op de hoofden van de aanwezigen verschijnen.

En dat brengt ons bij de kandelaar. Op de Pinkstermorgen is de gemeente van Jeruzalem als een kandelaar die het licht van God op aarde verspreid. In het licht van de kandelaar is dus Gods aanwezigheid en activiteit op aarde zichtbaar. God brengt door zijn gemeente licht in de duisternis van deze wereld. Maar deze aanwezigheid van God wordt niet zichtbaar doordat we God zien. Maar hij wordt zichtbaar door wat de kracht van God in mensen bewerkt. Vandaar dat de zeven kandelaren die we in Openbaring 1 zijn tegen gekomen, aangeduid worden als de zeven gemeenten van God. De kandelaar is dus teken van Gods gemeente die het licht van God over de aarde verspreid. Zacharia heeft daarbij gedacht aan de gemeente van Jeruzalem die binnenkort weer van haar God zou kunnen verschijnen in de tempel. Wij mogen, in het verlengde daarvan ook denken aan de gemeente van Jezus Christus. Een gemeente zoals wij dat door de genade van Jezus Christus en door de werking van de Heilige Geest dat ook mogen zijn.

Want dat zijn we toch? Want waar zullen we mensen naar toe sturen als ze vragen waar je God kunt vinden en waar je iets van zijn werk kunt zien? Dan kunnen we wijzen op de natuur, maar dan zullen we toch zeker ook op de kerk moeten wijzen. Dat zult toch hopelijk wel op deze kerk wijzen, waar u zelf deel van uitmaakt. Want hier gebeuren toch grootse wonderen? Hier worden toch mensen nieuw door de werking van de Heilige Geest?. Hier worden toch mensen veranderd door de Heilige Geest? Dat is toch wat

we geloven? Of niet soms? Dat is toch ook de reden waarom broeder en zuster Martin en Martine van Opstal hier hun dochtertje Jinte naar de kerk hebben genomen om gedoopt te worden? Omdat ze aan de ene kant geloven dat zij en hun kinderen van het vroegste begin in de macht van de zonden zijn en aan het eeuwig onderworpen zijn. Maar aan de andere kant ook geloven dat zij en hun kinderen op grond van het lijden en sterven van Christus uit deze duisternis worden getrokken in het licht van Christus' verlossing. We geloven toch dat deze doop teken en zegel is van het onvoorstelbare feit dat in zonden ontvangen kind, een kind van de heilige en almachtige God van hemel en aarde is? Wij geloven toch dat deze doop een teken en zegel is van het feit dat al haar zonden haar vergeven worden vanwege het offer van Jezus Christus. Ook al is zeker dat ze tot aan de laatste dag hier op aarde zal zondigen en tekort zal schieten in geloof en liefde. Wij geloven toch dat deze doop een teken en zegel is van de toezegging van de Heilige Geest dat Hij in haar zal wonen en werken? Deze rijkdom en dit geheim bewaart God door de kracht van de Heilige Geest in het midden van zijn kerk. In ons midden? Of niet soms? En de werking van deze Geest is toch zichtbaar in mensen die zich bekeren van hun zonden, in mensen die tijd, energie en geld offeren aan de dienst van de Here? Dat is toch zichtbaar in u en mij? Of niet soms? Want als we niet meer geloven dat de Geest van God in ons midden is en zijn heerlijke werk doet, wat doen we hier dan nog? Dan zijn we geen gemeente van Jezus Christus meer. Dan is de licht op de kandelaar gedoofd en zijn wij verloren. Maar als u dat werkelijk geloofde dan was u hier niet. Wees dus verheugd over wat de Heilige Geest in ons midden doet en dat Hij zo in u en mij werkt dat wij het licht van Gods vriendelijk aangezicht in onze omgeving mogen laten schijnen. En daarmee zijn we inmiddels aangekomen bij punt 2 van de preek.

We letten in de tweede plaats op de mens als arbeider bij de voortgang en voltooiing van de bouw van Gods huis op aarde. Als Zacharia in opdracht van de engel het beeld van de kandelaar goed in zich heeft opgenomen, vraagt hij aan de engel wat dit betekent. De engel vraagt hem of hij echt niet weet wat dit betekent. Als Zacharia daar met 'nee' op heeft geantwoord legt de engel het uit. Hij zegt: "Luister, dit zegt de Heer over Zerubbabel: Niet door eigen kracht of macht zal hij slagen – zegt de Heer van de hemelse machten – maar met de hulp van mijn geest." (In de vertaling 1951 stond "door mijn Geest") En dan gaat de engel uitwerken wat de Heilige Geest voor Zerubbabel zal

doen. Door de hulp van de Heilige Geest zal voor Zerubbabel de hoogste berg in een vlakke veranderen; onder luid gejuich zal hij de gevelsteen aandragen. Daarna richtte de Here zich tot Zacharia en die zegt met iets andere woorden hetzelfde als de engel: “Zerubbabel zal deze tempel eigenhandig voltooiën, zoals hij hem eigenhandig heeft gegrondvest.” De kandelaar die voortdurend gevoed wordt door nieuwe olie, zal Zerubbabel moed en kracht geven. Zerubbabel, de gouverneur van het land, moet niet aarzelen om verder te gaan met de herbouw van de tempel. Ook al is de weerstand en het verzet van de omringende volken tegen deze herbouw groot. De Here zal deze weerstanden voor hem overwinnen. De onbegaanbare hoogste berg wordt veranderd in een eenvoudig te doorkruizen vlakke. Ja, Zerubbabel krijgt zelfs de uitdrukkelijke belofte dat hij de herbouw van de tempel zal mogen voltooiën. Niet door eigen kracht, maar door de kracht van de Heilige Geest. Ook al hadden ze er geen vertrouwen in dat ze de herbouw ooit zouden kunnen voltooiën met al die vijandigheden om zich heen, ze moeten weten dat de Here het werk zal zegenen en laten slagen. Zerubbabel moet beseffen dat hij het werk niet in eigen kracht hoeft te doen. Hij is instrument in Gods hand. En door hem zal God zijn plan verwezenlijken. En dus zal hij de gevelsteen, de steen waarmee de bouw van de tempel wordt afgesloten, onder gejuich van het volk naar voren mogen dragen en mogen plaatsen.

Die gevelsteen is dezelfde steen die ook al in Zacharia 3 ter sprake kwam. Een steen waarop God zelf zeven ogen heeft gegraveerd. Zeven ogen van de Here die over de hele aarde rondgaan. Helaas heeft de NBV haan het einde van vers 10 meer gedaan dan vertellen. In de NBV staat daar “Die zeven lampen zijn de ogen van de Heer”. In de Hebreeuwse tekst staat alleen maar: die zeven. En het lijkt me dan ook met veel oude verklaarders beter om hier te denken aan de zeven ogen die de Here zelf op de steen heeft gegraveerd. Deze zeven ogen van de Here gaan over de hele aarde. Dit is een belofte van Gods bescherming voor zijn volk. Hij overziet de aarde. Hij overziet de toekomst. Zijn huis staat in het midden van zijn volk en zijn gemeente staat Hem dagelijks voor de ogen en geniet zijn zorg en bescherming.

Tot zover heeft Zacharia het visioen begrepen. De kandelaar is de gemeente, de kerk, het huis van God, de plek waar God woont. Het licht dat deze kandelaar geeft is het zichtbare werk van de Heilige Geest. Hij is de brandstof voor het licht. Hij is het wezen van het licht en de gemeente is de lamp waardoor dit licht in de wereld schijnt. De ge-

meente is niet het licht zelf, maar het instrument waardoor het licht van God in de wereld schijnt. Zo zal de kracht van de Heilige Geest zichtbaar worden in het feit dat het volk onder de leiding van Zerubbabel en ondanks de sterke tegenwerking van de omringende volken toch de tempel zal mogen voltooiën.

Wat Zacharia nog niet begrijpt is de betekenis van de twee olijfbomen rechts en links van de luchter. Hij vraagt aan de engel om opheldering: “wat betekenen die twee olijftakken waaruit door twee gouden buisjes de gouden olie vloeit?” De engel lijkt zich hierover te verbazen, want hij vraagt aan Zacharia of hij dit niet weet. Als Zacharia dan bevestigd heeft dat hij het echt niet weet, zegt de engel: “dat zijn de twee gezalfden, die naast de Heer van de hele aarde staan.” Letterlijk staat er niet ‘gezalfden’, maar ‘olie-zonen’. Al eeuwenlang wordt er gediscussieerd over de vraag wie of wat hiermee bedoeld wordt. Er zijn mensen die aan de priester Jozua en de gouverneur Zerubbabel denken. Die uitleg bevredigt niet, want dan had het veel meer voor de hand gelegen dat hun namen door de engel werden genoemd. Ook roept het de vraag op waarom ze dan niet gewoon ‘gezalfden’ worden genoemd, maar olie-zonen. Een ander probleem is dat er bij staat dat deze olie-zonen naast de Heer van de hele aarde staan. Dat zou je misschien nog van de hogepriester kunnen zeggen omdat hij voor God mag verschijnen, maar dat kun je toch moeilijk van Zerubbabel zeggen. Verder wijst het woord ‘staan’ op een doorgaande gebeurtenis en dat past toch ook niet goed bij een hogepriester die één keer per jaar in het Heilige der heilige verschijnt.

Er zijn ook uitleggers die aan de twee getuigen uit Openbaring 11 denken. Vanuit de tekst van Openbaring 11 is daar best wat voor te zeggen, maar een belangrijk tegenargument is dat Zacharia en zijn tijdgenoten Openbaring 11 niet kenden. Hoe zouden zij zonder deze kennis van Openbaring 11 dit beeld hebben moeten begrijpen?

Anderen denken bij deze ‘olie-zonen’ aan het Oude en Nieuwe Testament, maar in een tijd waarin het Oude Testament nog niet compleet was en van het Nieuwe nog geen letter op papier stond is dat ook niet waarschijnlijk.

Wat kunnen we dan wel zeggen? Het gaat om olie-zonen. Dat betekent dat ze door de olie, door de Heilige Geest zijn voortgebracht. Tegelijk zijn ze zelf het middel waardoor de Heilige Geest tot de kerk komt en het licht van God verspreidt. Als we die elementen bij elkaar brengen dat gaat het dus een werk van de Heilige Geest waarlangs de Heilige Geest vervolgens zelf tot de gemeente van Christus komt. En het ligt dan ook het meest

voor de hand om hierbij te denken aan het Woord van God en aan de sacramenten of aan de ambten waardoor het Woord en de sacramenten wordt bediend. Of om in de beelden van Zacharia's tijd te spreken aan de tempeldienst. Langs de bediening van het Woord en het kerkelijk ritueel komt de Heilige Geest tot ons. De Heilige Geest brengt door zijn Woord mensen voort die zelf weer middelen worden in de hand van de Heilige Geest tot verspreiding van het licht van God in deze wereld. De Heilige Geest schakelt mensen in om door die mensen weer anderen te bereiken.

En zo is dan de cirkel rond en komen we weer terug bij het begin van deze preek. Bij de vraag of we genoeg oog hebben voor wat de Heilige Geest door onze broeders en zusters en ook door onze eigen inzet in het midden van de kerk doet? Of dat we alleen vooral oog hebben voor wat er door onze schuld nog aan ontbreekt? De Here heeft de angstige Zerubbabel kracht gegeven door zijn Heilige Geest om zijn tempel te voltooien. De Here heeft mij kracht gegeven door de Heilige Geest om zijn Woord te bestuderen en deze preek te schrijven en u voor te gaan in deze eredienst. De Here geeft door zijn Heilige Geest kracht aan deze broeders om voor zijn gemeente te zorgen. Hij schakelt u in om op uw plek en met de gaven die u ontvangen hebt het licht van Gods genade te laten schijnen. En natuurlijk is er kritiek mogelijk op dit werk. Maar dat mag ons nooit doen vergeten dat we hier vandaag nog kerk van Jezus Christus zijn door de kracht van de Heilige Geest. Dat mag ons nooit doen vergeten dat God een heerlijk werk in u en mij is begonnen. En dat werk mogen we niet onder de korenmaat verstoppen. Het licht mogen we ook niet verduisteren door een eenzijdige nadruk op de schaduw van onze tekortkomingen en zonden. We moeten het licht laten schijnen. Niet omdat wij volmaakt zijn, maar omdat de Geest van God een heerlijk werk is begonnen, waarin Gods wijsheid, almacht, liefde en genade heerlijk stralen. Want God heeft ons, en dan zeggen ik het met de woorden van Paulus uit 2 Timotheüs 1:7, God heeft ons geen Geest van lafhartigheid gegeven, maar een Geest van kracht, liefde en bezonnenheid. Nb **Amen**